

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

1814
8.14

Indult Bétsből, Pénteken, December 29-dik napján, 1814-dik esztendőben

Spanyol Ország.

Minden Madridból, Baraellonából, és ezen Birodalomnak más nevezetes városiból jött tudósítások] egyenlőképen azt erősítik, hogy a' ministeriumban tétetett változások a' közönséges várakozásnak meg nem feleltek, hanem hogy még most is olly keményen bánik a' Kormányzók az alattvalókkal, mint bánt *VII. Ferdinánd* mostan uralkodó király országzásának kezdetében, következésképen, hogy a' királyi ministeriumban, tsak a' személyek, és nem az uralkodásban való principiumok változtak -- Az a' Commissió, mellyet a' Király az édes atya idejében confiszcáltatott jószágoknak vissza adattatásokra nézve kirendelt; a' maga munkájához már hozzá kezdett.

Azon szükségdó lakosoknak felségellésekre nézve, a' ki az utolsó háború alatt olly nagy szegénységbe jutottak, hogy kéntelenek köldulással magokat, s házaik népét táplálni, a' múlt November 15-dik napján olly parantsolatot adott ki a' Király, hogy minden Ekklesiái megyében, egy vagy két könyörülő házak építettessenek, s azokban az illy ügye fogyott szegények vétetessenek fel, és tápláltatassanak. De mivel a' közönséges kintstár az illy közönséges házaknak fel állittatásokra a' jelenvaló környüállások közt elégtelen, a' Sz. Pá-

pának engedelmével, a' papi jövedelmeknek egy része fog azon köz haznára végre fordittatni -- Az Alami tartomány ó Kastiliában, öt száz ezer franket ajándékozott a' Királynak, mellynek egy negyed részét kész pénzben fizette le, három negyed része pedig abból a' summából huzattatik le, a' mellyel a' Kormányzók a' Spanyol katonaság számára adottt eleségért a' Publikumnak fizetni tartozna. Ezt a' hazafiul buzdólából származott adományt olly kegyelmesen vette a' Király, hogy azt a' közönséges tudósításokban tétetni parantsolta.

Ugy láttik, hogy a' ministerium, azon utat, mellyen a' maga hivataljának folytatásában menni igyekezik, jól meg akarja fontolni -- *Cevallos* Urnak a' Király tanácsába való bé vétetése, mértékletesebb principiumokat követetne, mint az ő előtte való ministerek követtek vala, mindazáltal úgy gondolkoznak a' szemesebb politikusok, hogy ő nehezen változtathattya meg azt az alkotmányt, mellynek főbb támasztó oszlopi már bévetődtek. Akár mi következen abból, tsak azt lehet gondolni, hogy a' törvényes formákat inkább követni fogják, és a' király alattvalóinak sorokat nem trupa, és fejedelm által is meg nem erősített circulások által határozak meg.

Nagy Britannia.

A' Genti békességes aikudozások nagy

X *

elevenséggel folytatódnak, tsak nem minden nap Státusposták küldetnek Londonba, 's onnan Gentbe vissza, és tsak nem minden nap tanátsot tartanak a' ministerek az ott folyamatban lévő tárgyakról. E' folyó December 16-dik napján a' Londoni *Lord-Major* az az, a' fő Polgár-Mester öszvegyűjtven az odavaló tanátsot avval együtt azon tanátskoztak, hogy a' reájok vettendő birtokosság taksájára nézve instantiát adjanak bé a' Parlamentumnak. Azon tanátsnak egy tudós és nevezetes tagja *Warthman Ur* hosszú és mérges orátszót mondott azon taksának helytelen kiosztásáról, egyszerűs mind megmutatta azt is, hogy azok a' Commissáriusok, s' kik a' lakosoknak birtokait, és jövedelmeit taksálták, igazságtalan s' inórmérteket követtek. Ennek a' gyűlölséges bánásnak kivetkezése az is, hogy az által sokaknak tehetségeik az ő kiváságok ellen kivilágosítottak, s' arra való nézve egy általjában meg nem lehet azon taksálás módját engedni. Beszédjének vége felé azt javasolta a' fent nevezett Ur, hogy az Országok minden városát, a' Parlamentumnak ítéttendő szoros repraesentáció által azon taksálás módját megváltoztatni s' magokból elhárítani igyekezzenek. Ezt a' projectumot a' tanátsnak egymás tagja is töditotta, és kőz megegyezéssel meghatároztatott; végtére abban is megegyeztek a' Londoni tanátsnak tagjai, hogy az Előülő által egy instantiát nyujtsanak bé az A. Parlamentumnak.

Az Oxoniai (Oxfordi) Universitás azt végezte, hogy a' ki az ott volt Európai uralkodó Fejedelmek ott való rövid mulatásokról leg szebb deák verseket írni fog, annak nagy jutalom fog fizettetni. A' jutalom kérdés ezen szökből áll: *Europae Pacatores Oxoniam invisentes.* — A' Kormánysek olly rendelést adott ki, hogy a' Királynak, Királynénak, és Sarlotta Királyi Hertzeg Aszszonyának dragonyos seregei azon véres, és N. Britannia nézve igen dicsőséges ütközetnek örök emlékezetben

való meg maradására, melly 1812 dik esztendőben, Junius 21-dik napján *Salamanca* város mellett Spanyol országban esett vala, azon nevezetett visellyék lovas zászlóikon.

A' Londoni Speculansok, a' kiknek nagy reménységek volt az éjszaki Amerikai Sz. Tőssasággal leendő békességhez, nagyon megtsalatkoztak, mivel a' Genti Congressusban lévő Anglus Commissáriusok, a' nékik adatott új instructio szerént, az Indusoknak a' békességbe leendő bé foglaltatásokról, és országok határjának megállapításáról egészen lemondottak. Ezt megtudván az Amerikai meghatalmazott Commissáriusok *statum ante bellum*, az az, *ugy legyen mint volt a' háhoruelőtt*, a' békességes alküdozásnak fundamentumává tettek, mellyről az Amerikai Kormány szólnék hirt is adtanak.

Olasz Ország.

A' *Frantzia Moniteur*, az az, a' Párisi hivatal szerént való ujságleveleknek szerzője, a' mult Nov. 15-dik napján ezeket jelenti *Civita-Vecchia*ról a' Romai Státusnak egy nevezetes városáról: *Graf Nassali*, Piacenziai káptalanbeli ur két más nevezetes pápi személyvel együtt Spanyol Országba küldetett, az odavaló egyházi dolgoknak megvígálására; és azoknak a' villongásoknak elhárítására, mellyek egy nébány szeretes rendek közt támadtak. E' dolgot a' Spanyol király és az odavaló *tribunalis Inquisitionis* *) hirt nékül ő

*) *Tribunal Inquisitionis*, vagy *Quaestorium fidei Tribunal*, az az, a' hitet nyomorú szék, olly egyházi hivatal a' Katolika Anyaszentegyházban, mellyet V. dik Ferdinánd Spanyol Orzági király 1778-dik esztendőben egy Sz. Domonkos szerzetebeli barátának *Torquemada Tamás*nak javaslására azon Országban felállított, azon formában, melly 1200-dik esztendőben a' *Valde-u*

Szentsége nem művelte. Ezenkefette 'a nevezett káptalanbeli ur által egy *Brevet*, az az Apostoli levelet is küldött Pápa Ó Szentsége VII-dik Ferdinand Spanyol királynak, mellyben azt jelenti ki, minémü indulattal kell a' papi személyeknek és szerzetes rendeknek viseltetni, miként kell a' papi személyeknek magokat viselni és hivataljokat folytatni? végezetre arra kérte ő Szentsége a' Fels. Spanyol királyt, hogy a' papoknak semmi politicus hivatalt ne adjon.

A' Fels. Szardiniai Király; a' Turini tudósítások szerint azt végzette hogy azoknak

sísek ellen felállítatott vala. Spanyol Országban azok ellen állítatott fel ez a' nyomozó szék, a' kik a' Katolika vallás ellen valamit szállottak, vagy műveltek, vagy az eretnekek és Zsidók ellen. Ez a' nyomozó Sz. Szék Frantzia Országban soha bémén vétetődött, Olasz Országban sem olly szoros mint Spanyol Országban, és volt annak előtte Portugalliában is — Midőn valaki az Inquisitio eleibe idéztetik, leg elsőbben is a' nevét, rangját és élete módját tudakozzák meg; egyszermind köteles volt az illy bűnös a' maga tehetségének, birtokának, 's jövedelmének lajstromát feljegyezni, mellyek mindjárt elvétettek az Inquisitiotól, olly ígérlet mellett, hogy ha ártatlannak lenni találtatik az Inquisitio eleibe idéztetett személy, mind azok néki vissza adának. Senki balálra nem ítéltetett; hanem ha hét tanúk voltanak ellene, de a' kiket néki tudni nem szabad, és véle sohasem confrontáltatnak, az az, soha szemibe nem mondják, mit vétett. Az illyen Inquisitio vizsgálja meg az írott és nyomtatott könyveket is, ha ezek más Országból vitetnek Spanyol Országba, Romában ez az Inquisitio ekként nevezetik: *Congregation del S. Officio.*

a' hadi embereknek, a' kik az előbbi uralkodó alatt a' magok pensiójoktól megfosztattak, akár ott, akár másutt lakjanak, ha megbizonyítják, hogy semmi olyat nem vétettek, a' mire néve pensiójokat elveszthették volna, pensiójuk mindenfél esztendőben ki fognak fizettetni; hasonló rendelés tétetődött a' polgári tisztviselőkre néve is, a' kik vagy hivataljoktól, vagy pensiójoktól megfosztattak. Végtere azt is végzette Eő Felsége a' Szardiniai Fels. Király hogy azon klastrombeli papok, a' kiknek klastromjaik eltöröltetvén, más külföldi klastromokban laktanak, következőképen sem Piemontban, sem azon tartományokban, a' mellyekben voltak, semmi pensiót nem vettek, és így szörnyű nyomorúságban éltek, most pensiót kapjanak.

Eszaki Amerika.

Az Eszaki Amerikai Szabad Státusok azon roppant földön, melly a' *Mississippi* folyóvizén túl a' *Missouri* folyóviz két partjain, *Louisiana* tartományán keresztül az Uj Mexiónak északi részén, a' tsendes tenger partjain kiterjednek, lassanlassan magokat kiterjesztik, és a' keresztény vallás, 's kereskedés által sok földet elfoglaltak. Midőn N. Britanniával hadakoznak, ezen részről is igyekezik az Angliai Kormányshék magát kiterjeszteni és a' szövetséges Státusokat hátúl megtámadni. Mellyre néve napkeleti Floridában, a' hol magokat már régen megfészkeltek, egy hajó sereget küldöttek a' Mexikoi tenger kebelébe. melly *Pensacola*ban napnyugotti Floridának fő városában bérontott, és azon tartomány erősségét a' múlt Septemberben megtámadta, de a' honnan vissza veretett. A' leg újabb Loudoni tudósítások szerint nem csak el nem rettentette őket ez a' szerentsétlenség, sőt inkább újabb, és nagyobb erőlködésre gerjesztette az.

Ugy hallatik, hogy most számosabb hajó sereget készítenek ki az Amerikai szabad Státusok ellen, a' melly hajó sereg S. Agoston ellen küldetik, mellyet egy két

ezet főből álló Anglus sereg fogl segélleni, és *H' Oathbine* Oberster által vezéreltetni. Reménylik, hogy az Anglusokat egynéhány Indiai törzsekös Indiai familiák is segíteni fogják, és mind a' napkeleti mind a' napnyugottik Floridából kiköszöböl az Amerikabelieket. Ezen itt kijelentett tekinetekre nézve egy új világ találtatott azon esméretlen levegő ég alatt, azért is sok olvasóinknak kedves dolog lesz az azon környékekről új tudósításokat vonni és olvasni.

Mihelyt Louisiana 1803-dik esztendőben az éjszaki Amériki Sz. Státusokkal össze kaptosztatott, mindjárt annak kormányzéke azon igyekezett, hogy azon talált új tartományt szorosza megismerhesse, hogy annál fogva coloniákat avagy új lakosokat küldhessen oda, 's azokkal kereskedhessen. A' melly végre 1805-dik és 1806-dik esztendőkben két vershen *L'urke* hadnagy küldetett oda, de ugyan akkor *Levis* és *Clarke* kapitányoknak vezérlések alatt leg fontosabb feltaláló utazások tettek. Ezen két utazóknak parantsolatot adott, hogy a' *Missouri* folyóvizét ott a' hol ez a' *Mississippi* folyóvizbe ömlik, felfelé annak eredeteig vizsgálják meg, onnan a' legrövidebb úton, a' hegyeken keresztül utazzanak, 's azután a' legelső hajókázható folyóvizen a' tsendes tenger partjaihoz menjenek előbbre. Ez az utazó társaság 1804-dik esztendőben, Május 14-dik napján *Missouriból* elútazott, Nov. 1-ső napján, azon esztendőben teli szállását a' *Mardini Indusok* földjére tették által, minekutánna az ő számlálások szerint 1609 mértföldet utaztak volna. A' következett esztendőben Aprilis 5-dik napján ismét hajóra ültek, és Augustus 18-dik napján azt a' pontot el is értek, a' hol a' *Missouri* folyóviz hajókázható volt, és a' melly a' maga eredetétől 3000 mértföld meszeségre esett. Iten lovakat vévén magoknak, a' közbevetett hegy lántzokon 60 mértföldnél tovább utaztak, es egy hajókázható folyóvizhez érkeztek, a' mellyen 180-

nakokra ülven a' Columbia nevezetű folyóvizhez jutottak azon esztendőben November 15 dik napján. A' következett telet az Oceanus teengernek partjain töltötték el az Indusok közt. A' következő 1806-dik esztendőben, Martzius 27 dik napján onnan vissza indultak, 's azon esztendő September hónapjának 23-dik napján Louisianának *Sant-Louis* városába érkeztek, minekutánna 9000 mért földet utaztak volna. Ennek az utazásnak leírása következő tzm alatt: *Travels to the source of the Missouri River, and across the American Continent, to the Pacific Ocean. Performed in the years 1804, 1805 and 1806. By Capitains Levis and Clarke* — E' szerint már nem öt, hanem hat esméretes része van ezen föld kerektségének, ugymint *Európa, Asia, Afrika, Amérika, Austrália*, és ez az utolsó, mellynek még semmi meghatározott neve nintsen. Erről az új világról a' jövő postanapon többet fogunk írni.

Portugallia.

A' Londoni királyi udvarnak Portugallia Országba küldött követministerje *Canning* ur, az Angliai tudósítások szerint, Nov. 28-dik napján érkezett meg azon ország fő városába Lisabonába. Néhány közönséges levelek azt állítják ő róla, hogy a' *Leviathan* nevezetű hajón maradt volna olly véghől, hogy oda várja az Angliából utánna küldetett portékáit.

A' Portugalliai Régenus-Hértzog vagy a' Brasiliai Hértzog *VI-dik János*, a' ki édes anyáuak *Mária Franciska* Királynénak régtől fogva tartó nyavalaja miatt az országlát kezére vette, e' már majdan elhúnyó 1814-dik esztendő Junius havának 18 dik napján egy királyi decretumot tette közzéességé, a' melly a' Brasiliai kikötő helybe való bemenetelt, 's az abból való kimenetelt tárgyazza. Ez a' decretum ekként van foglalva: Minekutánna a' szövetséges fejedelmek, az Isteni goodviselet által vezéreltetvén, az ő hathatós és meg-

egyező iparkodások által ditsőséges és rendkívül való vitézéseket tökéletességre vitték volna, mellynek egyenesen való következése a' Frantzia Ország ellen való ellenségeskedés megszűnt vala, és mivel én azoknak a' hasznoknak, a' mellyek a' minden nemzetekkel való kereskedésből szoktak folyni, minden hív jobbágyaim: részesevé kívánom tenni, azt rendelem, hogy ezen királyi végzés ki készítettésének napjától fogva minden idegen hajóknak szabad legyen az én Országom kikötő helyeibe béevezni, és a' Portugalliai kereskedő hajóknak is azokból idegen kikötőhelyekbe béevezni, s minden nemzetekkel, a' barátságos egyesség szerint, kereskedni — Ezt az én akaratomat a' legfőbb udvari törvényszék úgy érte, hogy azt minden több hivataloknak tudokra adja, és közönséges irás által a' publikummal esmeretessé tegye. — *Költ Brasiliának fő városában Rio de Juneiróban Junius 18-dik napján 1814-dik esztendőben.*

Északi Amerikai Szabad Társaság.

Azok a' közönséges tudósítások, mellyek a' múlt Oktober 22 dik napjáig azokból a' tartományokból jöttek, ekként szólnak: Ezen Republikának mostani Előülője Madison ur azt a' véget, mellyet a' Geni békeséges alkudozások által feltett vala, tudni látni, hogy Anglia ellen a' publikumot felgerjeszse, el nem érte. A' Congressusnak (jgy neveztetik azon Republikának közönséges gyűlése) több tagjai sok eleve szemre való hányásokat hőmpölgettek eleibe; nevezetesen, hogy meg nem gondolja, hogy Amerika ebben a' háborúban már is huszon öt millióm hadi kötséget tett, hogy husz ezer embernek már is több embert vesztett, hogy azon szörnyű károkat számba nem veve, a' mellyeket a' tengeren szenvedett. Mi úgy mond, magunk is nagyon szűkölködünk a' békeség nélkül, és meg nem bocsátható vétek, haszontalan nehézségek által, a' békeséget akadályoztatul.

Az előbbi Előülő *Jefferson* ur a' helyett a' nemzeti könyvgyűjtemény helyett, a' mellyet *Washingtonban* a' könyvtárral egyetemben megégettek az Anglusok, a' maga könyvgyűjteményét tsupa jó hazafiságából, a' Congressusnak ajánlotta. Annak megvételt a' Tanács meg is batarozta, mellyet a' nemzeti Képviselők közzül sokan ellévnén, végtére azon feltétel alatt hagyták helybe, hogy a' szerzetetendő kötés a' Congressus eleibe terjesztődjön még egyszer.

A' Felső Kanadában történt viadarról, a' melly után az Amerikai hadi seregek részenként a' magok tartományokba magokat visszavonták, *Montrealból*, északi Amerikának népes városából, a' múlt November 5-dik napján így irtak: A' Generál *Isard* osztály serege az *Erie* nevű erősségnél az ellenséggel magát össze kapta, és az ő hadi serege az ellenséggel együtt nyoltz ezerre nevedett, mellyel Nov. 15-dik napján a' Gen. *Drummond* táborát *Hippasalos* mellett megtámadta; de olly módon fogadtatott, hogy azon holnap 16-dik és 17-dik napján képtelenített magát *Black Creeck* ig hatrább vonni, a' honnan a' Generál *Isard* 1500. főből álló brigádja azon holnap 19-ken a' mi jobb szárnyunkat megkerülni igyekezett, és tíz mérfoldra *Hippas* ántúl előre is nyomult; de a' honnan a' Generál *Myers* ezer főből álló seregétől vissza verettetett. A' mi vesztségünk igen kevés volt ezen isatázaiban, ellenben sokkal nagyobb volt az ellenségé. Mi mind annyira szor, valamennyiszert az ellenség az erdőből kijött, annyira az mind vissza vertük. Bűnekünk csak két ágyú volt, de valahányiszor az ellenség az erdőből kijött, mind annyiszor vissza üztük. A' Generál *Drummond* későbbi tudósításából azt olvasunk, hogy az ellenség mind addig a' nevezett erősségnek birtokában maradni igyekezett, míg az

uthan lévő hadi seregek által, onnan ki nem üzetettek.

Egy hét száz emberrel meg terhelte-tett, és az Amerikai tengeri partokra rendeltetett hajó, az Amerikai tengeri partok mellett elsülledett, és az azon volt emberek, az Anticostai puszta szigetbe szállottak ki, a' hol 37. napig sok éhséget és nyomorúságot szenvedtek mind addig, míg a' Crocodilus nevű fregatte odament, es őket a' veszedelemtől megszabadította.

Szövetséges Belgium.

A' közönséges újságlevelek azt beszél-lik, hogy a' Gentben lévő békességes alkudozások még most is szorgalmasan folytatódnak, minekutánna a' két alkudozó felekezet egymással sok irásokat közlöt-tek, és az Amerikai követeknek gyűllés házában öszvegyüllöttek volna; az alkudozás hosszasan tartott, a' mellynek resultumát az Anglus ministerek mindjárt megküldötték Londonba. Noha ezen gyűllésnek folyamata titokban tartatik: arról mindazáltal annyit tudni lehet, hogy közönségesen jó lábon áll, és hogy nagy reménység lehet a' békességnak megkészü-sésében.

Német Ország.

A' Rhenus bal partján lévő Palati-nátusi fejedelemségben lakó reformáta val-lást tartó papság, a' mint a' közönséges új-ságlevelek tartják, egy instantiát küldött a' Bétsben lévő szövetséges fejedelmekhez, mellyben azon esedeznek, hogy a' Fran-

tzia kormányzékét arra bírni millóztassa-nak, hogy a' Frantziák a' Heidelbergai egyházi jószágokat fizessék vissza, és hogy a' még el nem adatott örökségeiket adják vissza. E' mellett, hogy Frantzia Ország a' még hátra lévő fizetéseket 1798 dik esz-tendőtől fogva, a' mellyben tudni illik az egyházi jószágok sequestrum alá tétetődtek, és azokat a' költségeket is, a' mellyeket azok a' teniplomoknak, parochiáknak, és iskolákhoz tartozó épületeknek megjobbitására küldöttek, a' jövő 1815-dik eszten-dő October 1-ső napjáig pomlják ki. Az ugy nevezett Heidelbergai jószágok, mel-lyeknek betsét a' Frantzia kormányzék 40. milliom frankra tette, a' Státus hasznára fordította, és 1798-dik esztendőben seque-strum alá vetette.

A' Fels. Würtembergi király Országá-ban, az Eő Felségé kegyelmes engedelmé-vel egy bizonyos társaság állott fel, mely-nek fő tzielja az, hogy a' Sz. Biblia tíz ezer, 's különösen az új Testamentom két ezer nyomtatványban nyomtattassék, és osztatódják ki a' szegényebb Würtembergi Protestánsok között.

A' Stuttgardi udvari újság szerint a' Fels. Würtembergi Király az arany sas vi-tézi rendnek tízmerével a' Felséges Dániai Királyt megtisztelte. — Gr. Hardeck Cs. Kir. F. M. Lajtnant a' Menusi Frank-furtnak Vice-Generál. Gubernátora e' folyó holnap 13-kán mind azoknak az elsőkött katonáknak, a' kik a' múlt esztendőben hadi seregeket elhagyták, közönséges ipar-dont hirdettetett ki, ha t. í. a' jövő 1815-dik esztendőben Jánvárius 25-dik napjáig zászlójok alá önként vissza térnek.

Dec. 28-dik napján adtak 100 Forint Huszas penzért 265 $\frac{2}{3}$ forintot Váltá-tedulában. Egy Cs. aranyért 12 forintot 18 krt.